

Kıyamete Kadar Kardeşiz-13

Nureddin Yıldız'ın Bolu'da tertip edilen konferansıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Allah Teâlâ, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemden sonra gelerek onun iman esaslarını kabul edip ümmetinden olmakla şereflenen insanları, “insanlık için çıkarılmış en hayırlı ümmet” (Al-i İmran suresi, 110. ayet) olmakla nitelemiştir. Bu ümmet en hayırlı ümmettir ve insanlık için vardır.

Defalarca dinlemiş olabileceğimiz bu hakikati hep şu açıdan ele alagelmişizdir: Biz çok büyük bir ümmetiz, büyüğüz çünkü kâfirlerin de hidayeti için uğraşılıyor ve insanlığın idaresini uhdemize almış bulunuyoruz. Bu bize insanlığın tamamı çapında bir sorumluluk şuuru yüklemektedir.

Elbette doğru olan bu hakikate diğer noktadan şu tespitle katılmak lazımdır ki en hayırlı ümmetin kendi evlatlarını feda etmesi ve harcaması kabul edilebilir değildir. Başkasına hayırlı ümmet olabilmek için kendine hayırlı olabilmek gerekir. Kendi çocuklarını yiyen anne-babanın ebeveynliği ve eğitimciliği çok su götürür. İnsanlığın hidayeti için uğraşan ve varlık sebebi bu olan bir ümmet, kendi çocuklarını yemez, yiyemez; yerse o, o ümmet olamaz.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmeti kendi içinde kardeştir, toplandığında da insanlığın umududur. Müslümanlar kendi aralarında birbirlerinin imanını ve insanlığını hedef alan bir hayat yaşarlarsa bu onların, geleceği için umut oldukları insanlığın karşısında (umut pozisyonunda) bulunmadıklarını gösterir. Allah böyle bir akıbetten muhafaza buyursun.

Ümmet-i Muhammed’in kardeşlik duygularını zedeleyen ve ‘mümin kardeşler’ olarak yaşamalarını engelleyen en büyük sorunlardan biri de Müslüman’ın Müslüman’ı tekfir etmesi, kâfir olduğunu söylemesidir. Bir Müslüman, diğer bir Müslüman hakkında “kâfirdir” diyerek isim verme ve adres gösterme gafletine düşerse bu, Müslümanlar’ın birbirlerini yemeleri anlamına gelir. Öncelikle ümmetimizin yeryüzündeki toplu varlığını iman açısından parçalayan bu eylemin peşinden, çok geçmeden de kâfir olduğu söylenen kişiye silah doğrultmanın mubah hâle getirildiği görülür.

Sonuçta tekfir hem iman dünyamızı parçalayan hem de insanî ilişkilerimizi ölümcül tehlikelere atan bir eylemdir. Dinimizin kuralları açısından bir vakıa olup yok kabul edilemeyecek tekfir, bir kişi ya da grup insanın kâfir olma ihtimali yok sayılamayacağına göre prensip açısından ortadadır. Allah, dinine giren herkesin ne yaparsa yapsın dinde kalmaya devam edeceğini buyurmamıştır. ‘Bir daha asla dinden çıkmama’ diye bir garanti kimse için söz konusu olamaz, herkes girdiği gibi çıkabilir de. Fakat tekfir imkânının varlığı, bir kişi veya grup insanın İslam’dan çıkabilmesi, fertlerin birbirleri hakkında kullanabilecekleri bir kanaat değildir. Ancak İslam devletinin şeriat mahkemesi tarafından kararlaştırması sonucunda bir insanın söz-beyan-düşünce-eylem verilerinin kâfirlik olup olmadığı söylenebilir.

Tekfirin dünyevî bakımdan sıkıntılı tarafı yanında uhrevî açıdan nasıl bir vebale yol açacağı Resûlullah aleyhisselamın hadis-i şerifinde, “Bir Müslüman’a kâfir dendiğinde o söz ortada kalmaz” (sözün muhatabı kâfir değilse sözü söyleyen kâfir olur) buyrulmak suretiyle açıklanmıştır. Diğer insanı tekfir eden (kâfir olduğunu söyleyen) biri aslında ya öleceği ya öldüreceği sonuca imza atmış demektir. Uhrevî açıdan gayet tehlikeli bu ikilemin dünyevî sonuçlarına da değineceğiz.

Prensip olarak tekfir, iman esaslarını inkâr etmek üzerinden dönen bir meseledir. Kişi Allah’ı, melekleri, ahireti, namazı inkâr eden veya alkol, zina, faiz gibi yasakların haram olduğunu kabul etmeyen biri bu kapsama girer. Kişi ya Müslüman olmadığını söyler ve başkasının kararına ihtiyaç olmaksızın kâfirliği meydana çıkar ya da onun eylemlerinin kâfirlik olduğunu bir şeriat mahkemesi belirler; bunun dışında biz diğer insanlar, ancak kâfirliğin standartlarını konuşabiliriz ve bunun bir fert üzerindeki sonuçlarını söyleyemeyiz. “Faizin haram olduğunu kabul etmeyen biri dinden çıkar”

diyebiliriz; bu hüküm her kime uyarlanıyorsa o kendini bulur. Caminin kapısında durup güvenlik görevlilerinin silah aramasına benzer bir uygulamayla gelenin geçenin iman varlığı/yokluğu ya da tamlığı/noksanlığı hakkında yargı dağıtmak, iman testi uygulamak mümkün değildir.

Bu prensip kırk kere dinden çıkaracak iş yapmış biri üzerinde bile geçerlidir, onu camide bir kere görmüş olmamız sonuçta yeniden dine girdiğini gösterdiğine göre...

Altını çizmek istediğimiz bir başka husus, tekfir denen olgunun din müessesesinde yok kabul edilemeyeceği ve literatürden kaldırılmasının herhangi bir şekilde teklif edilemeyeceğidir. Dinden çıkmak diye bir realite vardır ve insanlar Allah’a başkaldırarak, Peygamber aleyhisselama hakaret ederek bu çukura düşebilirler. Eylem olarak bunun kâfirlik ve dinden çıkmak olduğunu, cezasının da ağır tahakkuk edebileceğini konuşmak başka, muayyen olarak bir şahıs üzerinde bunu itham ile gerçekleştirmek başkadır. İkincisi yani şahıs üzerinde uygulama-indirgeme durumu Müslümanlar’ın kendi başlarına cüret edebilecekleri bir tavır değildir. Çünkü itham edilen herkesin itham edecek bir şeyleri vardır ve bu, birbirimizin imanını boğazlamaktan başka netice vermez.

Müminler, her türlü tehlikeye rağmen karşılarındaki mümin kardeşlerinin yüzde bir dahi olsa iman dairesinde kalmalarını tercih etmek zorundadırlar. Yüz seçenekten sadece bir tanesi kişinin hâlâ mümin olduğunu gösteriyorsa tercih bu noktadan yana kullanılmalıdır. Üç yüz altmış beş gün camiye adım atmayan birini bayram namazında görürsek bu bile o anda iman etme ihtimalini gösterdiğine göre onun hakkındaki kanaatimiz müspet yönde gelişmelidir. Doksan dokuz eyleminin küfür hattında olması sözelimi bayram sabahında onu namazda görmemizin, ağır basan taraf sebebiyle onu tekfire yeteceği manasına gelmez.

Allah’ın hükmüne kulların müdahale etmemesi açısından ele alınabilecek bu problematik, bizim konumuz bağlamında esas vurgulamaya çalıştığımız üzere, bir de müminler arasındaki bağın sağlamlık ve hatta varlık mücadelesi bakımından önemlidir. Müminler böyle bir hareketi bir kere olsun sergilediklerinde ve bu benimsemeye doğru ilerlediği zaman artık önünü alamayacakları bir sele kapılırlar. Müminler başkasının imanını konuşma hakkını kendilerinde gördükleri zaman bunun önü alınamaz. Ümmetimizin en hayırlı ikinci devri olan zamanda bir kıvılcım çıkarılmış, fitne ateşi Ali radiyallahu anh gibi en muazzam on isimden biri dahi bu yangından kendini kurtaramayarak “kâfir” ilan edilmişti. Onunla birlikte nice mübarek sahabe daha bu yaygaranın kurbanı olup kâfir ilan edilmişler ve öldürülmeleri “Allah rızası için” yapılacak işlerden sayılmıştı. Haricîlik denen meşhur ekol o dönemde başlamıştır.

*

Müminler arasında tekfir etme hastalığı nereden kaynaklanır? Şüphesiz ki şeytan böyle bir projeyi uluorta meydana atmamış, hesabını kitabını ustalıkla yapmıştır. Mesela Allah’ın haramları (faiz, zina, kumar, hırsızlık, ana-babaya isyan vd.) hakkında şeriatımızın getirdiği ölçüler vardır. Mesela hiç kimse bir haramı işlediği için kâfir olmaz. Dinimizin kaidelerine göre bir insanın günah işlemesi onun din dairesinin dışına çıkması için yeterli gelmez, dinin ölçülerini inkâr etmedikçe yani “bunu kabul etmiyorum” demedikçe kişinin kâfir olmayacağı kesin bir hükümdür. Şeytan, aslında fasık (günahkâr) olan biri hakkında bunun söylenmesindeki tatminsizlik ve yetersizlik hissini yani zehri tam kusamamayı kullanarak kâfir kelimesini ağızdan çıkartır.

Fikrî ihtilafları küfür noktasına taşımak tehlikesi de söz konusudur. Ashab-ı kiramın konuşmadığı, dini yaşayan ilk neslin gündeminde bulunmayan konuları Müslümanlar, Yunan felsefesi ve Hinduizm tesirinin de şekillendirdiği birçok meseleyi din ortamlarında konuşmaya başladılar. Bunun en canlı misalini örnek olması, bilinen ve bu hususta örneklendirilen profiller olmaları bakımından zikredebiliriz. İbni Sina ve Farabî gibi isimler, ümmetin bağrından yetişmiş ancak felsefeden de etkilenmiş bilim adamlarıdır. Kur’an’ı ve iman esaslarını bilen bu isimler, düşünce tarzlarına etki eden

felsefeyle birlikte biraz *rahat* konuşuyorlardı. Bu rahatlık bir bilim adamına tanınabilecek esneklik çerçevesinde de değerlendirilebilir ki birçok Müslüman bu konuyu böyle ele almıştır; birçok Müslüman da ashab-ı kiramın ağzından çıkmamış konulara yelken açan İbni Sina ve Farabî için cehennemlik damgasını vurup atmıştır. Dayandığı noktalar açısından iki tarafın da haklılık payı olabilir ancak nihayetinde iki ismin de hükmü Allah’a kalmıştır. Onlardan beş asır sonra gelip sonlarının cehennem olup olmadığına karar vermek tuhaftır. Allah’a kalmış bir işi Allah’a bırakmak lazımdır!

Ümmet-i Muhammed’in kültürü bir arada yaşama ve ihtilaf ahlakını sağlam tutma üzerinde yükselir. İhtilaf etmek hayatın tabiiliğinden kaynaklanır ve hayatın içinde yaşanan bir dinde bunun görülmesi son derece doğaldır. Hayatın kışı ve dağı olduğu, hep yaz ve düzlük görülmediği gibi hayatı yaşayanlar da bunu bilecek, hazmedeceklerdir. Ümmetimizin en büyükleri olan ashab-ı kiram dahi kendi aralarında tartışmış ve ihtilaf etmişlerdir. Lâkin birbirlerinin imanları hakkında itham ve iddia dillendirdikleri asla görülmemiş, nakledilmemiştir.

Ali radiyallahu anha kılıç çeken ve onunla savaşıyan Muaviye radiyallahu anhanın askerleri öldüklerinde, Ali radiyallahu anhanın ölülerin cenazelerinin kaldırılması talimatını vermiş ve yanındakiler gösterilen bu saygıyı garipseyerek az evvel canlarına kasteden kişilere bu tavrı reva göremeyerek şaşkınlıklarını dile getirmişlerdi. Müminlerin halifesi bu durum karşısında öyle bir cevap vermiştir ki hem zamanımız hem bütün zamanlar için geçerli olmak kaydıyla müthiş bir ahlakın izlerini açığa çıkarır: “Onlar bizimle savaşıyan din kardeşlerimizdir.”

Kavga doğal, dinden atmak ise doğal değildir.

*

İmam Gazalî rahmetullahi aleyh, insanların dindarlıkları konusunda ve dinlerine dair konuşurken bu tür konuları dillendirenlerin yaptıklarından haz aldıklarını söyler. Şeytan böyle kimseleri o kadar dolduruşa getirir ki bir insanın iman hayatını sona erdirirken Allah için yapılmış en büyük görevi yaptıklarını düşünmeleri işten bile değildir –hâlbuki o anda şeytanın kulu kölesi olmuş ve onun işine yarayacak bir duruma düşmüşlerdir. Çünkü Allah Teâlâ, kullarının bir kişi daha azalmasından razı ve memnun olmaz.

Büyük günah işleyenlerin kâfir olmaları söz konusu değildir, kişi en büyük günahları işlemişse bile bu onun kâfirliğini temellendirmez. Yukarıda altını çizdiğimiz üzere kâfir olmanın şartı inkârdır ve buna mahkeme karar verebilir. Dolayısıyla insanların zahirî durumuna göre karar vermek, Müslüman görünenin kalbini okuma görevimizin olmadığını iyi bilmek lazımdır. Efendimiz aleyhisselam, “*iç sırları Allah bilir*” buyurmaktadır.

Özellikle bir şahsın kâfir ilan edilmesi yanlıştır. Bu tür bir konudaki kararı ya şeriat mahkemesi ya da zamanımızdaki gibi mahkeme mümkün olmuyorsa isimleri üzerinde genel bir ittifakın olduğu âlimler verebilir. Ancak hakiki âlimleri kastediyoruz, ilim talebesi düzeyinde kalan kimseleri değil.

Kâfir olduğunun söylenebilmesi için kişinin baliğ ve akıllı olması lazımdır, çocuktan kâfir olmaz. Silah altında söylenmiş sözler kişiyi asla kâfir yapmaz. İnsanın ağzından yanılarak çıkmış ifadeler, yanlış kurulmuş cümleler de küfre düşmek için sebep değildir. Anlamaksızın, sehven düşülen hatalar kâfirlik nedeni olamaz. Yani bu konu tıpkı merminin şarjörden bir kere çıkmış olması gibi “bir kere çıktı ağzından, artık dönüşü yok” türünden bir durum değildir.

Usul ilmiyle hemhâl olmuş ve ilkeleri öğrenmiş birinin okuduğu metne yorum getirerek ulaştığı bir ifadenin (tevil) yanlışlığı kesinlikle kâfir olma sebebi değildir. Kâfir olmak için illa direterek ve körü körüne inatla Allah’ı ve iman esaslarını reddetmek, inkâr ile yok saymak yahut “Cebrail şu ayeti Peygamber’e yanlış getirdi”, “Peygamber’in bunu söylemeye hakkı yoktur” vs. türünden bir saçmalıklarla yoldan sapmak gerekir.

*

Kur'an-ı Azimü's-şanımızdaki ve hadis-i şeriflerdeki kesin ifadeli bazı fiillerin manasını da meselenin bir yönünü aydınlatmak için ele almak gerekir. Mesela hadis-i şeriflerde geçen "cennete giremez" (dedikodu yapan cennete giremez) ibaresi ya da "Allah'ın indirdiği hükümlerle hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir" ayetinde görülen örnekte olduğu gibi üslup, belli bir eylemin Müslüman üzerinde de görölse kâfirliği yansıttığı yönünde yorumlanır. Müslim'de kadınlarla ilgili meşhur bir hadis-i şerifte geçen, cennetin kokusunun çok uzak mesafelerden duyulabilir olduğu hâlde, sokakta kıvırtarak yürüyen ve yarı çıplak kadınların cennetin kokusunu alamayacakları beyanı da böyledir.

Hadisin ifadesi herhâlde "burunlarının koklama kabiliyeti kaybolacak" manasında değildir; "cennete giremeyecekler" manası kastedilmektedir. Bu türden ifadeleri Kur'an'dan ve hadislerden seçerek toplayıp yarı okuma yarı yazma bilen birinin eline verdiğimizde onun eline otomatik bir silah vermiş gibi oluruz. Böyle bir fırsata oturanın artık paldır küldür insanların diniyle ilgili hükümleri bol keseden attığını görmek mümkün olur. Dedikodu edenden dar pantolon giyene, oy kullanana kadar her bulduğu *şaiBELİ* iş sahibini kâfir ilan etmek onun için kolaydır. Bu elbette Allah'ın en ağır hükümleriyle Peygamber aleyhisselamın en muazzam kurallarını çocukça değerlendirmek ve eksik anlamaktan başka bir şey değildir.

Zira mukaddes kitabımızın ve nebevî hadislerin tamamı için geçerli olmak üzere metinlerin belli bir anlatım tarzları, kalıpları vardır. İyi bir Arapça ve her cümlemin belirli altyapısını anlama şartları öncelikle sağlanmadığı sürece bu metinlerin sıhhatle 'yorumlanması' imkânsızdır. Yahudiler'in Allah'ın şeriatını nasıl çiğnediklerini anlatan bir ayet biraz aşağıda bunu müminlere örnek diye gösteriyorsa burada ayetin öncesi olmaksızın bir anlama yoluna gitmek imkânsız hâle gelir.

Ayetler ve hadisler konumuz kapsamına giren ifadelerinde;

- 1- Küfre götüren işleri inkâr ederek yapanı kasteder.
- 2- Müminlere akıllarını başlarına almayı ve bir yanlışın sonunun küfre varabileceğini, kâfirlere benzememeyi nasihat eder.
- 3- Hesabı verilemeyecek her işin sonunun cehennem tehdidi olabileceğini gösterir.
- 4- Nankörlük anlamına gelen işin yapılmamasını, bunun mümin karakterine yakışmayacağını öğütler.
- 5- Ucu küfre varan eylemi fark edip ahlakını düzeltmesini mümine tavsiye eder.
- 6- Allah'ın affedip etmeyeceğine kalan, affetmezse işi cehenneme kalan birinin pozisyonunu düşünme vesilesi olur.

İlgili ayetler ve hadisler bu ve benzeri pek çok manaya gelebilir. Yüzlerce sene boyunca binlerce müçtehit âlim bu sözlerin nasıl anlamlara geldiklerini, ne türden anlaşılmalı gerektiğini düşünmüş ve büyük bir kültür ortaya çıkarmışlardır. Allah onlardan razı olsun.

*

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir Müslüman'ın değil imanı, şahsiyetinin dahi incitilmesi konusunda, "*faizden de ağır günah, Müslüman'ın onurunu parçalamaktır*" buyuruyor. Faizin ağır günahlar arasında en ağırlığı olduğu gerçeğini düşünerek hadisi mütalaa ettiğimizde ifade buyrulan durumun çarpıcılığı ve tehlikenin boyutu daha iyi anlaşılır. Üstelik Efendimiz aleyhisselam, Müslüman'ın imanı ile ilgili değil onuruyla ilgili eylemden söz etmektedir; bir de imanı hakkında ithamlar ve suçlamalar yöneltilmesinin ne gibi sonuçlar doğuracağı düşünülürse...

Tabii ki dünya şartlarında on-yirmi sene mümin olarak hayat yaşayıp gün gelince dinden çıkacağı bir çukura sürüklenmesi insan için mümkündür. Kuru kuruya böyle bir şeyin olmayacağı iddia edilemez, nitekim örneği de çoktur. Fakat ashab-ı kiramdan itibaren günümüze kadar geçerli olmak kaydıyla bir insanın imanını kararlaştırmak veya imanının kalitesini tayin etmek hakkı hiç kimseye verilmemiştir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem münafıklıklarını iyi bildiği kişileri bile toplum içinde teşhir etmemişti çünkü biliyordu ki bu bir geleneğe dönüşüp insanlar önüne gelene bu damgayı vurabilirdi. İnsan haysiyetini korumak ve toplum dengesini gözetmek birçok açıdan hassas olmayı gerektiren temkinlilikle sağlanabilirdi. O da böyle yaptı. Ne büyük bir idrak, sallallahu aleyhi ve sellem!

Müminler imanlarını koruma ve mümin sayısını artırma mücadelesini yürütmeli, insanların imandan çıkmalarına karşı tehlikeleri göz önünde tutmalı ve nasihat, emr-i bi'l-maruf, tebliğ gibi dinamikleri canlandırarak bunları Allah'ın emirleri bilmeli, gerekiyorsa bir müminin imandan çıkma tehlikesine karşı ayağına kırk kere gidip yalvarmakla dahi olsa inisiyatif almalı, o kadar ki icabında haksız görünen tarafın kendisi olmasına ses çıkarmama feragatini göğüslemeli ama asla ve kata, kâfir listesini büyütmemelidirler.

Bizler iman potansiyelimizi ve mevcudumuzu artırıp mümin kimliğimizi büyüterek daha güçlü olmakla mükellefiz, kesip doğramak ve kasaplık sergilemek hakkı kimsenin elinde değildir. Müslümanlar'ın imanıyla uğraşanlar, başka hiçbir iş yapamayan kimselerdir. Ancak talebe yetiştiremez, kendi ailelerine hükmedemez, iş beceremeyen ve gelecek umudu taşımayan insanlar onun bunun kâfir olduğuyula uğraşır. Müminlerin beklentisi ve ümidi ümmet-i Muhammed'in çoğalması yönündedir.

Bütün müminleri kardeş bilmeyi Allah'ın emri biliyor ve kabul ediyoruz. Eziyetsiz kardeşlik olamayacağını da biliyor ve Rabbimizin hatırı uğruna, ona sevgimiz sebebiyle bize yapılan her şeyi de affedebileceğimizi Müslümanlığımızın gereği biliyoruz. Cefası çekilmemiş kardeşliğin ahirette meyve vermeyeceğini de biliyoruz. Rabbimizin lütfu ve yardımı sayesinde, kıyamete kadar ömrümüz olsa da kelime-i tevhidi benimsemiş hiçbir müminle kavga etmemeye azimliyiz. Bunu hakkıyla başarabilmeyi Allah-ı Zülcelâl'den niyaz ederiz.

Lâkin biz böyle niyaz ederken, şeytanın da Rabbimizin tam rızasını üzerimize çekecek böyle bir kardeşlik nimeti için kapsamlı ve derin planlar üzerinde çalışacağını zihinden asla çıkarmamak, hile ve fitne çukurlarına düşmemek için hep uyanık olmak gerekecektir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.